

Nyhedsbrev om socialt arbejde og forskning i socialt arbejde

ÅRGANG 1, NUMMER 1

MARTS 2004

Forskningsnetværket vedr. socialt arbejde

AKF

AMTERNES OG
KOMMUNERNES
FORSKNINGSINSTITUT

NYROPSGADE 37
DK-1602 KØBENHAVN V
TELEFON 3311 0300
TELEFAX 3315 2875

Indroduktion

Nye bøger	2
Nye undersøgelser	5
Lidt om netværket	10

Dette er det første nyhedsbrev fra *Forskningsnetværket vedrørende socialt arbejde* ved Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut. Netværket er blevet dannet i starten af 2003 med en bevilling fra Socialministeriet. Netværkets opgave er dels at forske i socialt arbejde og dels at formidle kontakt mellem praksis og forskning i socialt arbejde i Danmark.

Dette første nyhedsbrev udsendes elektronisk til samtlige kommuner og amter i Danmark, til de sociale højskoler samt et antal forskere. Vi håber, at det når ud til alle interesserede praktikere i socialt arbejde: socialrådgivere, sagsbehandlere, socialformidlere og socialpædagoger.

Såfremt du ønsker at modtage de fremtidige ny-

hedsbreve, kan du blive skrevet på vores mailliste. Send en mail med din e-mailadresse til cm@akf.dk, så får du næste nummer direkte.

Det er målsætningen, at nyhedsbrevet skal udkomme minimum 2 gange årligt. Nyhedsbrevet indeholder omtaler af nyere dansk og udenlandsk litteratur samt danske og udenlandske undersøgelser på området socialt arbejde. Der findes pt. intet andet sted, hvor udenlandske undersøgelser systematisk omtales for de danske praktikere.

Det er endvidere tanken, at nyhedsbrevet kan rumme en "markedsplads", hvor både forskere og praktikere kan efterlyse viden, undersøgelser, litteratur,

informanter til undersøgelser og meget mere. Informationer, der ønskes bragt på markedspladsen kan mailes til nyhedsbrevets koordinator Carolina Magdalene Maier på følgende adresse: cm@akf.dk. Mod betaling for papir og porto kan nyhedsbrevet rekvireres i papirform ved henvendelse til ovennævnte e-mailadresse.

Vi modtager gerne kommentarer og informationer af enhver slags, samt reaktioner på, om vi har fundet den rette form for bladet.

God læselyst!

Forskningsnetværket vedrørende socialt arbejde.

Nye bøger

Inge Weicher og Per Fibæk Laursen (red.): *Person og Profession*. Værløse: Billesø & Baltzer, 2003

Person og profession er en antologi om personlighed og professionalitet – og samspillet herimellem – i de ”menneskenære” professioner sygeplejerske, lærer, pædagog og socialrådgiver. Bogen er delt op i fire dele: Første del handler om forholdet mellem profession og samfund. Anden del handler om, hvordan professionsuddannelserne skal forholde sig til de personlige kompetencer. Tredje del handler om forholdet mellem de professionelle og klienterne. Og fjerde del rejser nogle kritiske spørgsmål i forhold til den aktuelle interesse for professionernes personlige aspekt.

Bogen er relevant for både studerende og praktikere inden for de professionsfelter, der behandles. Den rejser spørgsmål og leverer perspektiver på, hvordan man forener det menneskelige med det professionelle.

Et interessant bidrag i bogens første del leveres af Jette Steensen, der – inspireret af den franske sociolog Pierre Bourdieu – leverer et sociologisk bidrag til en forståelse af sammenhængen mellem person og profession. Jette Steensens pointe er, at intet individ og ingen profession er fuldstændig upåvirket af sin tidligere historie. Dette betyder at de udøvende individer i et fag på et givet tidspunkt påvirker faget med deres såkaldte ”habitus” (nedarvede vaner, traditioner og tilbøjeligheder), mens faget påvirker individerne tilbage med dets

egen habitus. Steensen understreger med dette som udgangspunkt, at det er vigtigt for den professionelle at kunne skelne mellem sin faglighed og sin medbragte habitus, som både kan bestå i personlig bagage fra et bestemt socialt miljø og den professionelle bagage, som erhverves fra mange års færden i et bestemt erhverv.

Bogens anden del rummer 4 kapitler, hvoraf de tre omhandler hvordan hhv. lærer-, pædagog- og sygeplejerprofessionen indeholder og omgås den personlige kompetence, der er et naturligt element i disse uddannelser. De tre artikler konkluderer, at uddannelserne skal mere på banen for at hjælpe de studerende til at udvikle og reflektere over den personlige kompetence.

I bogens tredje del kan specielt Helle Strauss’ artikel om, hvad menneskesyn og motiver kan betyde for socialt arbejde, fremhæves. Artiklen ser nærmere på, hvad den personlige drivkraft bag ønsket om arbejdet som hjælper er. Strauss argumenterer, at drivkraften har betydning for, hvordan arbejdet udføres og hvilke hjælpeforanstaltninger, der forekommer socialarbejderen rigtige. Derudover forsøger Strauss at beskrive, hvilken betydning menneskesynet har i socialt arbejde. Hendes argumentation bygger på, at den nyere tids socialpolitik i høj grad hviler på et funktionalistisk menneskesyn, hvor det velfungerende, dygtige og effektive menneske dyrkes.

Bogens sidste del indeholder kun en artikel. Den er forfattet af Staf Callewaert, og den leverer et teoretisk bi-

drag til diskussionen om person og profession.

Skal man lokalisere bogens røde tråd, må det være det gentagne fokus på behovet for, at den personlige kompetence kommer til at indgå i uddannelserne. Uddannelserne skal altså ikke kun uddanne fagligt men også personligt. Bogen er meget læsevenlig og kan anbefales til både praktikere og studerende inden for socialt arbejde. ■

cm

Margaretha Järvinen & Nanna Mik-Meyer: *At skabe en klient*. København: Hans Reitzels Forlag, 2003

Antologien *At skabe en klient* kaster gennem ni kapitler et kritisk blik på præmisserne for det sociale arbejde i nutidens velfærdssamfund. Gennem bogens kapitler identificeres en udvikling i det sociale arbejde, som gennem de senere år har bevæget sig fra en accept af menneskers forskellige livsvilkår og mere eller mindre kroniske problemer til et accelererende fokus på den enkelte klients selvforvaltning og frisættelse som myndig og ansvarsbevidst borger.

Grunden til denne udvikling er ifølge bogens forfattere, at det er vanskeligt for socialarbejderen at gøre noget aktivt ved den enkelte klients livsbetingelser. Derfor bliver det nye mantra i socialt arbejde at gøre klienten motiveret, omstillingsparat og rede til at tage ansvar for eget liv. Der er altså med andre ord tale om at klienten ved egen hjælp skal forandres, lige meget hvad hans eller hendes problem som udgangspunkt er. Det er dog ikke hvilken som helst forandring, der kan accepteres af det sociale system. Forandringen skal nemlig passe med det sociale arbejdes målsætninger, således at klienternes selvforståelse tilpasses de forklaringsmodeller, som de forskellige velfærdsinstitutioner (f.eks. socialkontorer, behandlingshjem, m.v.) arbejder med.

Bogen peger med andre ord på et ganske væsentligt fokusskifte inden for dansk socialpolitik: For det første anerkendes det ikke, at de sociale klienter har kroniske problemer. Alle problemer skal afhjælpes, men dette skal være på foranledning af klientens egen motivation. Socialarbejderens opgave bliver her at hjælpe klienten til at finde denne motivation. Når så klienten er blevet så motiveret, at han kan handle på sig selv, er der visse retningslinier for, hvad der kan accep-

teres som legitim forandring. Det, som klienten skal forandres ind i, skal simpelthen *passer til* de regler og rammer for hvad et ansvarligt individ er, som fastsættes af de enkelte velfærdsinstitutioner. Det betyder med andre ord, at målsætningen for det sociale arbejde i høj grad bliver at frisætte klienten, men denne frisættelse kan kun accepteres, så længe klientens syn på sig selv som et frit individ stemmer overens med systemets ganske fastlåste rammer for, hvad et frit og ansvarligt individ er.

Socialt arbejde i dag handler derfor ifølge bogens forfattere i høj grad om at *standardisere* menneskelige problemer, idet alle hjælpsøgende individer må tilpasses logikken i velfærdsstatens institutioner. Individuelle og unikke mennesker bliver derved til klienter i en proces, hvor socialarbejderens vigtigste opgave bliver at finde de karakteristika hos en person, der gør ham eller hende berettiget og egnet til institutionens foranstaltninger.

I et af bogens kapitler analyserer Margaretha Järvinen f.eks., hvordan socialarbejdere i høj grad besidder en forestilling om, at klienterne ikke anerkender deres egne problemer. I de tilfælde, hvor en klient erklærer sig uenig i en socialarbejders definition af hans problem – eller konstaterer at han overhovedet har et problem – ser socialarbejderne dette som en benægtelse af et reelt problem. Opgaven for socialarbejderen bliver så at bringe klienten til en erkendelse af sit problem. Järvinen bringer et eksempel med Ole, der er alkoholiker. Ole ser ikke sin alkoholisme som et problem for sin tilværelse. Han mener således ikke, at hans to mislykkede ægteskaber, eller det, at han har været langvarigt arbejdsløs, kan knyttes sammen med hans ganske betragtelige daglige indtagelse af spiritus. Ole siger f.eks.: ”Det vigtigste er ikke,

at man drikker, men at man opfører sig pænt, når man drikker”. Denne indstilling defineres i det sociale arbejdes diskurs som en benægtelse af egne problemer, og som et bevis for, at den pågældende person mangler selvindsigt.

Bogen er i høj grad anbefalelsesværdig, både for studerende på de sociale uddannelser og for praktiserende socialarbejdere. Som det fremgår er bogen kritisk over for den form, det sociale arbejde antager i dag, og netop derfor er bogen helt nødvendig: Den sætter nogle forhold i det sociale arbejde i perspektiv, som er fremkommet gennem en ganske sublim og næsten usynlig udviklingsproces gennem de seneste årtier. Bogen fremkommer ikke med nogen løsning på de problemer, den identificerer; dens formål er i langt højere grad at skærpe opmærksomheden omkring det sociale arbejdes præmisser blandt studerende, praktiserende socialarbejdere og andre med interesse i socialt arbejde■

cm

Niels Åkerstrøm Andersen: *Borgerens kontraktliggørelse*. København: Hans Reitzels Forlag, 2003.

Niels Åkerstrøm Andersen leverer i bogen *Borgerens kontraktliggørelse* et enestående bidrag til en historisk og analytisk anskuelse af den tendens til at arbejde med kontrakter og handleplaner, som vi er vidner til i dagens socialpolitiske arbejde. Åkerstrøm Andersen beskriver i bogen, hvordan forholdet mellem myndighed og undersåt har gennemgået en udvikling, der specielt inden for de seneste 5 år viser sig at gå i retning af en såkaldt kontraktliggørelse.

Åkerstrøm Andersen operer i bogen med tre historiske perioder, igennem hvilke der kommer stadig stærkere fokus på italesættelsen af klienten. Den første periode er fra 1980-1983. I denne periode er det, som er på den socialpolitiske dagsorden, hvordan socialforvaltningen kan differentiere sin hjælp, så den er sensibel over for den enkelte sag og det enkelte individ. Den anden periode går fra 1983-1989, og er primært præget af privatiseringen af det offentlige ansvar. Fælles for disse to perioder er, at klientens forhold til sig selv endnu ikke er på dagsordenen.

Det kommer den dog, ifølge forfatteren, i den sidste periode, som går fra 1989 og frem til i dag. I denne periode identificerer han et afgørende fokusskifte i dansk socialpolitik og mere specifikt i synet på klienten. Nu sættes nemlig selvets forhold til sig selv på dagsordenen som socialpolitikens centrale anliggende. Det bliver med andre ord den moderne socialarbejders opgave at sørge for, at klienterne tager ansvar for sig selv og derigennem bliver til aktive klienter. Klienterne skal ville noget med sig selv, og socialarbejderne skal hjælpe

dem med at finde denne vilje frem. Men det er helt nødvendigt, siger Åkerstrøm Andersen, at socialpolitikken – for overhovedet at konstituere klienten som mægtiggjort og myndiggjort – først må have produceret ham eller hende som magtesløs og umyndig. Vi er med andre ord vidner til en dobbelt fabrikation i dagens socialpolitiske spil. For at en klient skal have mulighed for at blive mættiggjort er det nødvendigt, at socialarbejderen tager udgangspunkt i ham som klient, dvs. som en afmægtig person.

Denne udvikling identificerer Åkerstrøm Andersen i bevægelsen i det sociale arbejde fra at arbejde med handleplaner til at arbejde med kontrakter. Hvor det tidligere var normalt at arbejde med handleplaner i det sociale arbejde, hvor socialarbejderen og klienten i fællesskab lagde planer for klientens liv, går udviklingen nu imod en kontraktliggørelse af klienten: der udarbejdes kontrakter, som klienten skal underskrive, og som har til formål at forandre klienten.

Som eksempel på kontraktliggørelsen af de sociale klienter fremhæver Åkerstrøm Andersen Vojens Kommune, der som en af de første kommuner under stor mediebevågenhed indførte såkaldte ”psykologiske kontrakter” med børnefamilier. Bogen bringer citater fra politikere i Vojens Kommune, der udtaler, at der er tale om frivillige kontrakter; borgerne må selv bestemme, om de vil skrive under. Ikke desto mindre udtaler selv samme politikere, at det kan have konsekvenser, hvis borgerne ikke samarbejder. Det er et usædvanligt begreb om kontrakt, som Vojens Kommune har udviklet, siger forfatteren: kontrakterne er frivillige, men det kan have følger ikke at under-

skrive dem! Dette ser han som det helt centrale aspekt af den moderne kontraktliggørelse af de sociale klienter: klienten tilbydes med kontrakten at træde ind i positionen som mættiggjort undersåt, men han forfalder straks til klient i det øjeblik, han siger nej tak.

Åkerstrøm Andersen konkluderer med sin analyse, at socialkontrakterne i sidste ende er et tegn på, at dagens socialforvaltning er en desperat forvaltning. Dette begrundes han deri, at forvaltningen i mange tilfælde står magtesløs over for nogle sociale omstændigheder: mødre, der ikke tager vare på deres børn, familier, der ikke fungerer, osv. Forvaltningen – og dermed socialarbejderne – er magtesløse, fordi de oplever, at de ikke kan hjælpe, hvis der ikke er noget individ, der er villig til at udøve den aktive hjælpeindsats – altså klienten, der kan og vil hjælpe sig selv. Derfor er socialkontrakterne et pragmatisk redskab, der skal hjælpe forvaltningerne ud over deres oplevelse af magtesløshed. Men, understreger forfatteren, det er samtidig et problematisk valg fordi det sætter menneskelighed og værdier som individualitet og frihed på spil.

Borgerens kontraktliggørelse er ikke nogen letlæselig bog; dertil er den for akademisk. Men den er ganske enestående i sin banebrydende analyse af både årsagen til den stigende kontraktliggørelse af de sociale klienter, samt betydningen af denne for socialforvaltningen som samlet størrelse ■

cm

Nye undersøgelser

Betydningen af plejeforældres syn på og tilgange til opdragelse for unge anbragte børn.

En række forskere har gennemført en undersøgelse, hvor 86 plejeforældre til unge anbragte børn mellem 11 og 17 år er blevet interviewet om deres tilgange til og erfaringer med at være plejeforældre. De 86 plejeforældre er blevet interviewet to gange på en periode af et år. Den første gang var et par uger efter de havde fået et nyt plejebarn, mens det andet interview foregik et år efter anbringelsens start (eller tidligere, såfremt anbringelsen sluttede inden et år). Forskerne udviklede et system, hvori de kunne indplacere plejeforældrenes indsats på forskellige kategorier som f.eks. kontrol og disciplin, niveaue af indlevelse i plejebarnets verden, graden af lydhørhed over for den unge, m.m. Forskerne målte så i kraft af de to tidsforskudte interview, hvordan disse strategier ændredes og udvikledes set i forhold til den unges opførsel, samt hvorvidt plejeforældrenes tilgange havde betydning for kvaliteten af plejeopholdet; altså om opholdet blev afbrudt eller blev vurderet som godt for den anbragte.

Plejeforældrene blev i interviewene bedt om at give detaljerede beskrivelser af hverdagsrutiner, deres tilgang til opdragelse samt af deres reaktioner på forskellige episoder, som havde fundet sted i løbet af anbringelsen.

Undersøgelsen viser, at nogle af plejeforældrenes opdragelsesstrategier og –tilgange har en signifikant betydning for anbringelsens udfald for de unge mennesker. F.eks. var de anbringelser, hvor plejeforældrene gjorde en indsats for at følge med i og påvirke den unges liv ikke kun i hjemmet, men også i hans eller hendes fritid, mere stabile end de anbringelser, hvor plejeforældrene kun støttede den unge i hjemmet. Tillige viser undersøgelsen, at plejeforældrenes evne til at vurdere den unge ud fra hans eller hendes "følelsesmæssige" alder (dvs. ud fra den unges tidligere livsoplevelser) mere end ud fra den faktiske alder, havde betydning for kvaliteten af anbringelsen. Således var de anbringelser, hvor plejeforældrerne formåede at anskue barnet

ud fra hans eller hendes følelsesmæssige alder mere stabile. Endnu et eksempel på en stabil plejeforælder er de personer, der i en eller anden udstrækning formåede at klargøre de unge til at liv uden for anbringelsen, når anbringelsen skulle afsluttes. Således var anbringelserne hos de plejeforældre, der ikke gjorde en indsats for at forberede de unge på deres videre liv og derigennem udvikle evner til at klare sig selv, mest udsatte for afbrydelser.

Endvidere viser undersøgelsen, at plejeforældre, der inden for den nærmeste fortid havde oplevet stress, f.eks. pga. skilsmisser o.lign., ikke udgjorde stabile forhold for de unge anbragte. Derfor anbefaler forfatterne, at plejeforældre, der oplever stress, støttes til at håndtere dette eller enten tildeles et mindre krævende plejebarn eller helt holder pause i en periode ■

cm

Jo Lipscombe, Elaine Farmer & Sue Moyers: "Parenting fostered adolescents: skills and strategies". *Child and Family Social Work* 2003, 8.

Evaluering af ”Det danske forsøg med Familierådslagning”

UFC Børn og Unge udgav sidste år en rapport om evalueringen af et stort forsøg med familierådslagning i perioden 1999 til 2002. Evalueringen er foretaget gennem dels en spørgeskemaundersøgelse med de forskellige parter, der indgår i familierådslagning samt dels en interviewundersøgelse, ligeledes med de forskellige parter.

Familierådslagningsmodellen

Familierådslagningsmodellen har kort sagt som fokus, at den primære familie i samarbejde med et selvvalgt netværk overdrages noget af ansvaret for processen og løsningen af den specifikke familiesag. Der afholdes møder, hvor både socialrådgiveren, den primære familie, netværket (typisk en udvidet del af familien) og en neutral samordner (der alene skal fungere som vært og arrangør af rådslagningen), deltager. Formålet med rådslagningen er at familien selv skal formulere en handlingsplan for sagens videre forløb, som skal diskuteres med og godkendes af socialrådgiveren.

Evalueringens resultater

Samlet set peger rapporten på, at metoden har et stort flertal af positive effekter. F.eks. viser evalueringen, at medlemmerne af den udvidede familie ofte er parate til at medvirke både i selve familierådslagningen samt i de konkrete bidrag til løsningen. Det felt, hvor familierådslagning ifølge rapporten har haft den største effekt, er i samspillet mellem familie og forvaltning. Her giver familierådslagningerne ifølge evalueringen en markant positiv ændring i forholdet. Familierne udtrykker, at de føler, de bliver involveret i beslutningsprocesserne, og at de oplever sig som en reel part, når der skal findes løsninger. På samme møde udtrykker de fleste af socialrådgiverne, at de har positive erfaringer med at ændre på fordelingen af ansvar mellem sig selv og familien. Det at arbejde med familierådslagning betyder for de fleste socialrådgivere, at de bliver mere bevidste om ikke at påtage sig mere ansvar end hensynet til barnet kræver.

Evalueringen påpeger dog også, at der kan identificeres nogle hæmmende faktorer for opfyldelsen af målsætningen med familierådslagningsmodellen. Disse er bl.a. arbejdspresset i forvaltningen. Er arbejdspresset for stort, er der ikke overskud til at arbejde med familierådslagning, som er en tidskrævende model. En anden mulig barriere er forvaltningens organisationsstruktur og -kultur. Hvis familierådslagning skal blive en integreret del af de metoder, socialrådgiverne anvender,

skal forvaltningen have en struktur og kultur, der understøtter modellen, ligesom der nødvendigvis må være faglige udviklingsrum, der understøtter den daglige refleksion, som hører sammen med modellen. Endelig har økonomiske rammer også betydning for muligheden for modellens implementering. Hvis rammerne kun efterlader et meget lille økonomisk spillerum for familien, kolliderer dette med modellens intentioner om at overdrage familien mere ansvar og medbestemmelse ■

cm

Jytte Hansen & Thomas Haldbo Hansen: *Familierådslagning i Danmark*. UFC Børn og Unge, 2003. Rapporten kan hentes på <http://www.ufc-bu.dk/upload/familieraadslagning2.pdf>

Et kritisk blik på den stigende tendens til terapeutisering i samfundet

Denne artikels forfatter diskuterer, hvordan terapeutiske teknikker i løbet af den sidste del af det 20. århundrede er blevet dominerende inden for det sociale arbejde. Eksempler herpå er at "mental sundhed" er blevet et punkt på den politiske dagsorden, ligesom der i stigende omfang findes terapeutiske tilbud til mange samfundsgrupper og -individer, som f.eks. telefonlinier, m.m.

Artiklen kaster et kritisk blik på denne udvikling hen imod at stort set ethvert aspekt af menneskelig interaktion fortolkes gennem et psykologisk prisme og at stort set alle former for menneskelige problemer tilbydes afhjulpel via terapeutisk hjælp. I forfatterens hjemland, England, er terapi blevet en del af hverdagen, og det hævdes, at der er blevet identificeret 450 forskellige former for psykoterapi i landet. Fordelene ved at tale sine problemer igennem med en terapeut, en slags "ekspert i livet" anskues, siger forfatteren, ifølge den nye udvikling som indlysende. Forfatteren mener dog at der bør stilles kritisk spørgsmål ved det indlysende i den stigende terapeutisering. Han mener, at der mangler solide videnskabelige beviser for den tiltagende terapeutiske intervention i en hel befolknings velbefindende. Han peger på, at det er paradoksalt, hvordan den engelske befolknings mentale sundhed i stigende grad rapporteres at befinde sig i en elendig form på trods af at terapi mere end nogen sinde tidligere er på dagsordenen. Bl.a. argumenterer han, at den engelske organisation "Mental Health Foundation" antager, at børn ikke længere er i stand til

klare ikke alene større problemer, men også de mere hverdagslige aspekter af at vokse op. Således hævder organisationen, at et ud af fem engelske børn udviser indikatorer på ikke at trives. De faktorer, som organisationen bl.a. tager som bevis herpå, er anti-social opførsel, at tisse i sengen og at pjække fra skole. Disse faktorer er på ingen måde nye, argumenter forfatteren, men det nye er at de bliver fortolket gennem en forståelse af faktorerne som problemer, der kan løses vha. terapi. Et andet eksempel er, at den engelske premierministers kone, Cherie Booth, har udtalt, at mobning har gennemsyret den britiske kultur. Esther Rantzen, der står bag *Childline*, en telefon-hjælpelinie for børn, har ligeledes udtalt, at mobning blandt børn bør betragtes som en "national krise". Sådant en holdning indebærer, argumenter forfatteren, at ethvert ubehageligt møde mellem børn opfattes som noget potentielt

skadeligt og som noget, børnene ikke selv kan løse uden udefrakommende intervention.

En sådan antagelse om at børn ikke er i stand til at klare modgang af forskellig slags er noget nyt, mener forfatteren. Tidligere anså børns evner til at klare

at ikke kun daglige problemer, men også store kriser, som meget mere robuste. F.eks. nævner forfatteren en episode i 1966, hvor 116 børn og 28 voksne mistede livet, da en skole blev begravet i kul efter et jordskred. De overlevende børn begyndte allerede skolegangen igen to uger senere med det formål, at de skulle have noget andet at tænke på. Et år senere udtalte en børne- og familierpsykolog, at de overlevende børn virkede "normale og tilpassede", mens *The Times* skrev, at landsbyboerne havde udført et bemærkelsesværdigt stykke arbejde med at rehabilitere sig selv med meget lidt offentlig hjælp.

I dag ville vi ikke se en lignende tackling af en tragisk begivenhed, mener forfatteren. Han mener, det er værd at bide mærke i, at udviklingen fra at kunne komme sig over en tragedie til ikke at være i stand til at klare de hverdagslige strabadser, sker på trods af at der konstant skyder nye terapeutiske tilbud op, f.eks. i form af telefon-hjælpelinier.

Det er ifølge forfatteren derfor værd at stille spørgsmål ved, hvorvidt disse velmenende terapeuter og terapeutiske grupper måske blot gør situationen værre? I det hele taget mener forfatteren, at i kraft af, at de stigende terapeutiske tilbud bliver legitimeret gennem statens anvendelse af dem som tilbud til befolkningen, så bliver en stigende andel af tidligere almindelige hverdagsproblematikker anskuet gennem et psykologisk prisme. Faren herved er, at behovet for terapeutisk hjælp bliver skabt kunstigt og lister sig ind under huden på de enkelte samfundsindivider. ■

cm

Kennth McLaughlin: "Agency, Resilience and Empowerment: The Dangers Posed by a Therapeutic Culture". *Practice. A Journal of the British Association of Social Workers*, vol. 15, no. 2/2003.

Unge hjemløse er selv med til at bestemme, hvordan det professionelle arbejde kan blive bedre.

I et hollandsk forskningsprojekt har 19 unge hjemløse deltaget som medforskere idet de er blevet inddraget i selve forskningsprocessen. De unge hjemløse har bl.a. udført interview med 190 andre unge hjemløse. De har deltaget i diskussionsmøder med forskere og praktikere omkring projektets resultater, og er ligeledes blevet inddraget i arbejdet med at komme med forslag til implementering.

Interviewene, som de 19 unge hjemløse har foretaget, kaster lys over, hvordan andre unge hjemløse oplever kvaliteten i den professionelle behandling. Interviewene viser bl.a. at:

- unge hjemløse udover hjemløshed ofte har andre sociale og/eller psykiske problemer.
- de unge ønsker at blive taget alvorligt.
- de unge har et stor behov for

selvstændighed og autonomi.

- de unge ønsker, at der bliver udvist mere tillid fra socialarbejdernes side.

- det er ikke reglerne i sig selv, der er et problem, men den måde, de formidles til de hjemløse på.
- det at tage ansvar for ens eget liv er en læreproces. Derfor skal der være plads til at de unge begår fejl.

Artiklen peger på, at der i arbejdet med unge hjemløse eksisterer et stort behov for dialog med og inddragelse af de unge omkring deres egen livssituation. Det vil bl.a. indebære at:

- de unge skal involveres aktivt, både i formuleringen af problemerne og mulige løsninger og i en løbende vurdering af processen.
- der skal være mere tid til dialog med de unge, fordi dialog er vigtigt i forhold til at give de unge en følelse af selvstændighed, stabilitet og velvære.
- der skal skabes en struktur, hvor både de unge, socialarbejderne og ledelsen er repræsenteret, fx i form af et råd. Dette vil fremme både engagement og gensidigt ansvar ■

gz

Micha de Winter og Marc Noom: "Someone who Treats you as an Ordinary Human Being... Homeless Youth Examine the Quality of Professional Care." *British Journal of Social Work* (2003) 33, 325-337.

Psykosociale problemer blandt børn i stabile og ustabile plejeforhold

Børn, der fjernes fra hjemmet og efterfølgende anbringes i flere forskellige plejeforhold/-familier over en periode oplever ustabilitet. Dette har tidligere undersøgelser vist. På baggrund af dette har man i USA lagt vægt på den såkaldte "permanency planning"-model. "Permanency planning" er en filosofi, der fremhæver værdien af at opdrage børn i en familielignende sammenhæng, helst hos deres biologiske forældre. Filosofien understreger, at stabilitet og kontinuerlige relationer fremmer børns vækst og funktionsdygtighed. Ideen er, at ethvert barn, der skal anbringes, så hurtigt som muligt kommer i pleje i en stabil familie.

Denne artikels forfattere mener ikke, der eksisterer beviser for at børn, der er i skiftende plejeforhold, fungerer dårligere psykosocialt end børn, der er i et permanent plejeforhold. De har derfor gennemført et forskningsprojekt, der har til formål at undersøge, om sådanne beviser kan findes. Stabiliteten i 235 anbringelser er blevet undersøgt over en 8-måneders periode og børnenes psykosociale velbefindende blev målt gennem hele perioden. Det blev som udgangspunkt forventet, at børn i stabile anbringelser (dvs. anbringelser uden skift i plejefamilie) udviste bedre psykosocial tilstand end børn i ustabile anbringelser (anbringelser, hvor børnene skiftede plejefamilie undervejs).

Resultatet af undersøgelsen viser, at de stabile børn som forventet udviste en stabil udvikling imod forbedring af deres psykosociale tilstand. Men både gruppen af børn, der igennem hele perioden havde været i ustabile anbringelser, og gruppen af børn, der overgik fra at have været i ustabile anbringelser til at komme i en stabil anbringelse, opførte sig ikke som forventet. De "ustabile" børn viste også gradvis bedring gennem hele perioden, mens de børn, der først var i ustabile anbringelser men senere kom i en stabil anbringelse kun udviste bedring i de "ustabile" perioder.

Undersøgelsen gør dermed op med tanken om at kun stabile anbringelser kan forbedre børnenes psykosociale tilstand, og at flertallige anbringelser kan være farlige. Forfatterne mener, at forværringen hos gruppen af børn, der først havde været i ustabile anbringelser, og så kom i en stabil anbringelse,

kan skyldes stress i forbindelse med skiftet til stabilitet. Derimod kan forbedringen i gruppen af ”ustabile” børn ikke forklares med ideen om ”permanency planning”. Forfatterne mener med disse resultater in mente, at socialarbejdere ikke bør være bange for at flytte børn mellem forskelli-

ge anbringelser, i hvert fald ikke inden for en 8-måneders periode, som undersøgelsen dækker. Forfatterne mener dermed ikke, at ”permanency planning” er uegnet, men blot at metoden ikke bør stå alene. ■

cm

James G. Barber & Paul H. Delfabbro: ”Placement Stability and the Psychosocial Well-Being of Children in Foster Care”.

Research on Social Work Practice, vol. 13, nr. 4/2003.

Udbrændthed blandt socialarbejdere

Et forskningsteam har i tretten forskellige lande (Australien, Østrig, Canada (både den engelske og franske del), Danmark, England, eks-Østtyskland, Israel, Polen, eks-Vesttyskland, Skotland, Slovakiet og USA) undersøgt årsagerne til udbrændthed blandt socialarbejdere og andre, der er involveret i socialt arbejde. Der var i alt 835 deltagere fordelt på de 13 lande. De 835 deltagere udfyldte alle et spørgeskema med 166 spørgsmål. Deltagerne repræsenterede en række forskellige jobtyper, f.eks. socialpædagoger, specialister af forskellig slags, lærere, supervisorer, mellemledere og administratører.

Undersøgelsens mest opsigtsvækkende resultat er, at der ikke er nogen varians i graden af oplevet udbrændthed på tværs af jobgrupperne. Således rapporterede alle jobgrupper at opleve lige meget udbrændthed i deres job. Hvad angår selve årsagerne til udbrændthed, adskiller disse sig dog på tværs af jobgrupperne. Faktorer som højt arbejdspress og en oplevelse af kun

at have en lav grad af kontrol med arbejdet, fører over hele feltet til udbrændthed. Dvs. at arbejdsbyrdens størrelse og måden at håndtere denne byrde på har samme effekt for alle faggrupperne. Til gengæld viser undersøgelsen, at muligheden for at udvikle nye tiltag havde betydning for lærere og ledere i form mindre oplevelse af udbrændthed. For de øvrige jobgrupper gælder denne sammenhæng ikke. Til gengæld oplever socialpædagoger og specialister som de eneste en højere grad af udbrændthed i situationer, hvor arbejdsmiljøet er dårligt planlagt og ineffektivt samt i miljøer, hvor der hersker stor grad af individualisme frem for samarbejde. Et andet bemærkelsesværdigt resultat er, at der tilsyneladende ikke er nogen sammenhæng i oplevelsen af udbrændthed mellem de deltagende lande. For hvert land var mønstret forskelligt.

Forskerne konkluderer med undersøgelsen, at der tilsyneladende

ikke kan findes en generel model til at nedbringe graden af udbrændthed, idet kilderne til udbrændthed varierer med de forskellige beskæftigelser.

Det anbefales derfor ikke f.eks. at arrangere en workshop der skal nedbringe oplevelsen af udbrændthed på tværs af faggrupper. Ligeledes anbefales det ikke at udarbejde universelle metoder til at nedbringe oplevelsen af udbrændthed, idet sådanne ikke kan forventes at have samme effekt i de forskellige kulturer. ■

cm

Victor Savicki: ”A Cross-cultural Study of Burnout and Job Roles”. *Social Work in Europe, vol. 10, nr. 1/2003*

Lidt om netværket:

Forskningsnetværket vedrørende socialt arbejde er en forsknings- og formidlingsenhed placeret på Amternes og Kommunernes Forskningsinstitut. I bestyrelsen for netværket indgår følgende personer:

Tine Egelund, seniorforsker, SFI.

Peter Abrahamson, institutleder, Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Nils Groes, direktør, AKF.

Annelise Nedergaard, lektor, Danmarks Forvaltningshøjskole.

Lone Severinsen, rektor, Den Sociale Højskole, København.

Jan Jaap Rothuizen, afdelingsleder, Jysk Pædagogseminarium.

Frank Ebsen, centerleder, Center for Forskning i Socialt Arbejde.

Bo Jacobsen, professor, dr. phil., AKF og Sociologisk Institut, Københavns Universitet.

Netværkets opgave er dels at forske i socialt arbejde og dels at formidle kontakt mellem forskere og mellem brugere og forskere i socialt arbejde i Danmark. Netværket er bl.a. i færd med at udvikle en oversigt over forskning i socialt arbejde i Danmark. Det daglige arbejde i netværket varetages af følgende personer:

Bo Jacobsen
professor, dr. phil.
bj@akf.dk

Carolina Magdalene Maier,
koordinator
cand.scient.soc.
cm@akf.dk

Kjeld Høgsbro
seniorforsker
ph.d.
keh@akf.dk

Grith Zickert
medarbejder
bac.scient.soc.
gz@akf.dk